

Що за?..

Що б нового вигадати з чайником? От якби його носик розтулявся і стулявся під тиском пари, наче справжній рот, і насвистував веселих мелодій, або декламував Шекспірові сонети, або веселився разом зі мною! Я міг би винайти чайник, який читав би мені татовим голосом перед сном, або навіть цілий хор чайників, які б заводили приспів із «Жовтої субмарини» «Бітлз». Цей гурт я обожаю лише за його назву, бо ентомологія — один із моїх *raisons d'être*¹ (відома мені фраза французькою). А ще я міг би навчити свій анус розмовляти, коли пукаю. Якби я захотів видатися страшенно дотепним, я б навчив його вигукувати: «Це не я!» щоразу, коли він видавав би неймовірно гучні звуки. А якби мені випала честь пукнути у Дзеркальній залі у Версалі, що біля Парижа, який, звичайно ж, розташований у Франції, то мій анус, безсумнівно, вибачливо промовив би: «*Ce n'étais pas moi!*»

Що б такого вигадати з маленькими мікрофонами? А що, якби ми їх ковтали, а потім відтворювали своє серцебиття через крихітні динаміки в кишенях одягу? Уявіть, катаєтесь собі ввечері по вулиці на скейті та слухаєте серцебиття людей довкола, а вони слухають ваше, наче через справжній гідролокатор. Одного я не розумію: чи почнуть тоді всі серця битися в унісон? От як у жінок, що живуть разом, навіть місячні йдуть синхронно; я знаю про це, хоч насправді не хотів би. Це було б щонайменше дивно. Хіба що у пологових відділеннях, де народжуються нові немовлята, дзвенітиме, як кришталева люстра на моторному човні, бо немовлята не встигатимуть об'єднати свої серцебиття в одне ціле. А на фініші нью-йоркського марафону взагалі гуркотітиме, як на війні.

А ще бувають такі ситуації в житті, коли людям потрібно зникнути з місця подій якнайшвидше, а вони не можуть, бо не мають крил, принаймні поки що, то, може, винайти рятувальну жилетку із пташиного корму?

---

¹ Raisons d'être — сенс життя (фр.).

Та досить про це.

Моє перше заняття з джиу-джитсу відбулось три з половиною місяці тому. Самозахистом я зацікавився досить давно із зрозумілих причин, а тут ще й мама вирішила, що мені не завадить додаткове фізичне навантаження, окрім занять із тамбурином, отож моє перше заняття із джиу-джитсу відбулось три з половиною місяці тому. У групі займалися чотирнадцять дітей, і всі були одягнені у новенькі білосніжні кімоно. Ми навчилися правильно робити уклін, а потім повсідались по-турецьки, і сенсей Марк попросив мене підійти до нього.

— Удар мене між ніг, — наказав він мені.

Я страшенно розгубився.

— Excusez-moi? — перепитав я.

Він лише розставив ноги ширше і повторив:

— Я хочу, щоб ти щосили врізав мені по яйцях. — Тоді він опустив руки, глибоко вдихнув і заплющив очі, і лише в ту мить я зрозумів, що він не жартує.

— Чорта з два, — сказав я вголос, а подумки промовив: «Що за?..»

Та він не відступався:

— Нумо, хлопче, зроби мене безплідним.

— Зробити вас безплідним?!

Не розплющуючи очей, він випустив смішок, а тоді сказав:

— Ти все одно не зможеш. У тебе нічого не вийде, зате ви всі побачите, як добре натреноване тіло здатне витримати удар. А тепер уріж мені по яйцях.

Я сказав йому:

— Я пацифіст. — А оскільки більшість моїх ровесників поняття зеленого не мають, що це означає, я повернувся до групи і пояснив: — Я вважаю, неправильно робити людей безплідними. Ні за яких умов.

Сенсей Марк сказав:

— Можна поставити тобі запитання?

Я повернувся до нього і відповів:

— Ви вже поставили мені запитання.

Він проігнорував моє зауваження і продовжив:

— Хіба ти не мрієш стати майстром джиу-джитсу?

— Ні, — відповів я, хоча й свої мрії очолити нашу сімейну ювелірну справу я також уже облишив.

Тоді він запитав:

— А хочеш знати, як саме учень джиу-джитсу стає майстром джиу-джитсу?

— Я хочу знати все! — відповів я, хоча й це також уже не так.

Сенсей сказав:

— Учень джиу-джитсу стає майстром лише тоді, коли робить свого вчителя безплідним.

Я відповів:

— Чудово.

Моє останнє заняття із джиу-джитсу відбулось три з половиною місяці тому.

Як би я хотів, щоб мій тамбурин був зі мною! Попри все я досі ношу тягар на серці, хоч від цього моє виконання стає лише кращим! Мій найбільший шедевр — це мелодія із «Польоту джмеля» Миколи Римського-Корсакова. Я навіть завантажив її собі на мобільний, який у мене з'явився після татової смерті. Досить дивно, що я можу гарно виконувати «Політ джмеля», тому що місцями там треба грати неймовірно швидко, а для мене це поки страшенно важко, бо ще не дуже добре розвинені зап'ястки. Рон запропонував купити мені установку з п'яти барабанів. Грошима, звичайно, любов не купиш, проте на всяк випадок я поцікавився, чи можна тоді купити до неї тарілки марки «Зилдзен». Він відповів: «Усе, що захочеш», — а потім взяв із мого столу йо-йо і почав «вигулювати пса»¹. Я знав, що він лише намагається знайти спільну мову зі мною, проте мене це неймовірно розізлило. «Йо-йо *moi!*» — закричав я, відбираючи в нього йо-йо. Насправді я хотів сказати йому: «Ти не мій тато, і ніколи ним не будеш».

Хіба не дивно, що кількість небіжчиків збільшується, а Земля не змінюється у розмірі? Можливо, одного дня просто не стане місця для нових мерців? На мій минулий, дев'ятий, день народження бабуся подарувала мені передплату на «National Geographic», який вона називає «Національним атласом». А ще вона подарувала мені білий піджак, бо я ношу лише білий одяг, а він виявився таким великим, що мені доведеться носити його ще дуже довго. Бабуся подарувала мені

---

¹ «Вигулювати пса» — одна з популярних фігур у грі «йо-йо», коли катушка йо-йо розкручується паралельно до підлоги, що нагадує повідець, за який смикає пес.

також камеру дідуся, яка мені подобалась із двох причин. Я запитав її, чому дідусь не забрав камеру із собою, коли йшов від неї, на що бабуся відповіла:

— Мабуть, він просто хотів, щоб вона була в тебе.

— Але тоді мені було мінус тридцять років.

Вона відповіла:

— То й що.

Отож, найдивовижніше, що я вичитав у «National Geographic» — це те, що кількість людей, які нині живуть на Землі, перевищує кількість людей, які померли за всю історію людства. Інакше кажучи, якби всі одночасно захотіли грати Гамлета, то не змогли б, бо їм не вистачило б черепів!

А що як вигадати хмарочоси для небіжчиків і будувати їх під землею? Їх можна розташовувати і під хмарочосами для живих людей. Ми могли б ховати людей на ста поверхах вглиб землі, і тоді світ мертвих був би просто під світом живих! Іноді я думаю, що було б весело, якби хмарочоси їздили вниз та вгору, а ліфти стояли б на місці. Припустімо, хочете ви поїхати на дев'яносто п'ятий поверх; натискаєте на кнопку, і до вас приїжджає дев'яносто п'ятий поверх! Це могло б виявитися страшенно корисним винаходом, бо тоді, якби ви були на дев'яносто п'ятому поверсі, а літак врізався нижче, будинок сам опустив би вас на землю, і ніхто не постраждав би, навіть якби ви забули у цей день рятівну жилетку з пташиного корму вдома.

Я їздив у лімузині лише двічі за життя. Перший раз був жакливим, хоча сам лімузин здавався пречудовим. Удома мені не дозволяють дивитися телевізор, не дозволили і в лімузині, проте все одно приємно, що він там був. Я запитав, чи не могли б ми проїхати повз мою школу, щоб Зуб і Мінч побачили мене в лімузині. Але мама сказала, що це не по дорозі й ми можемо запізнитися на цвинтар. «Чому ні?» — запитав я, що було, на мою думку, досить логічним запитанням, бо й справді — чому ні? Хоча я вже й змінив свої погляди, але ж раніше я був атеїстом, тобто не вірив у речі, не доведені наукою. Я думав, що якщо ти помер, то зникаєш безповоротно, нічого більше не відчуваєш і не бачиш сни. Не те щоб я почав вірити в речі, не доведені наукою; зовсім ні. Просто тепер я вірю, що все набагато складніше. В усякому разі ми ж не *насправді* збираємося його ховати.

Хоча я й намагався не зважати на це, мене дратувало, що бабуся повсякчас намагалася до мене торкнутися, тож я виліз на передне

сидіння і почав штрикати водія, щоб він нарешті звернув на мене увагу.

- Яка. Твоя. Функція, – запитав я його голосом Стівена Гокінга.
  - Щоооо?
  - Він хоче знати, як вас звать, – пояснила бабуся.
- Водій простягнув мені свою візитку.

ДЖЕРАЛЬД ТОМПСОН

«Сонячний лімузин»

обслуговую всі округи Нью-Йорка
тел. (212) 570-72-49

У відповідь я дав йому свою візитку і сказав:

– Вітаю. Джеральде. Я. Оскар.

Він запитав, чому я так розмовляю, на що я відповів:

– Центральний Оскарів процесор – це штучна нейронна мережа.

Комп'ютер у процесі навчання. Що більше знайомств він заводить, то більше навчається.

Джеральд сказав: «О», а потім додав: «Кей». Я не міг зрозуміти, подобаюсь я йому чи ні, тому сказав:

– Ваші окуляри тягнуть на сто доларів.

Він відповів:

– Взагалі-то вони коштують сто сімдесят п'ять.

– Ви багато лайливих слів знаєте?

– Деякі знаю.

– А мені не дозволяють лаятися.

– Непруха.

– Що таке «непруха»?

– Те саме, що й «халепа».

– А ви знаєте, що таке «гамнюк»?

– А це хіба не лайливе слово?

– Ні, якщо казати його навпаки – кюнмаг.

– Он воно що.

— !кюмнаг, упуд в енем йуліцоП.

Джеральд похитав головою і засміявся, але якось незлобиво.

— Мені не можна навіть казати «полизати», хіба що я маю на увазі льодяник чи морозиво. Класні рукавиці для водіння.

— Дякую.

Я ще трохи подумав і додав:

— *До речі*, якщо вигадати *страшенно* довгі лімузини, то водії взагалі б *не знадобилися*. Люди сідали б у машину, проходили по салону і виходили б через передні двері, опиняючись одразу там, куди хотіли приїхати. У нашому випадку передні двері були б на цвинтарі.

— А я зараз із задоволенням подивився б якийсь матч...

Я поплескав його по плечу і сказав:

— Якщо ви пошукаєте у словнику слово «кумедний», то побачите біля нього своє фото!

На задньому сидінні мама щось стискала всередині своєї сумки. Я помітив, як напружились її м'язи. Бабуся в'язала білі рукавички, отже, для мене, хоча на вулиці було ще досить тепло. Я хотів запитати маму, що саме вона там стискала і навіщо. Пам'ятаю, як тоді мені спало на думку, що навіть якби я помирав від переохолодження, я *ніколи*, ні за які багатства світу не надів би ті білі рукавички.

— Як уже на те пішло, — сказав я Джеральду, — якщо зробити *неймовірно* довгий лімузин, заднє сидіння якого було б у вагіні твоєї мами, а переднє — на твоїй могилі, то це був би лімузин, довгий, як життя.

Джеральд відповів:

— Загалом ти маєш рацію, але якби всі так жили, то люди б ніколи не перетиналися одне з одним, правда ж?

На що я відповів:

— Та й нехай.

Мама й далі щось стискала, бабуся в'язала, тому я продовжував розмову з Джеральдом.

— Одного разу я копнув курку-парижанку в живіт. — Я сказав це, бо хотів, щоб він справді розреготався з мого жарту, бо коли люди сміялися, тягар у мене на серці ставав хоч трохи легшим. Він нічого не відповів, мабуть, просто не розчув мене, тому я повторив: — Я кажу, одного разу я копнув курку-парижанку в живіт.

— Га?

— А вона зробила «œuf»¹.

— І що?

— Це жарт. Хочете почути ще один чи вам достатньо одного *un œuf*?
Водій подивився через дзеркало на бабуся і запитав:

— Що він таке говорить?

Вона сказала:

— Насправді, його дідусь любив тварин більше, ніж людей.

Я знову звернувся до Джеральда:

— œuf! Дійшло?

Я переліз назад, щоб не заважати Джеральду вести машину, бо ж за кермом треба бути надзвичайно обережним, особливо на шосе, по якому ми саме їхали. Бабуся знову почала до мене торкатися, що дуже дратувало, хоч я й намагався не звертати на неї уваги. Мама сказала:

— Любий.

— *Oui*? — відповів я, і тоді вона мене запитала:

— Ти не давав часом ключа від нашої квартири поштареві?

Так дивно, що вона спитала про це саме в ту мить, бо ця розмова була тоді ні до чого, мабуть, мама просто шукала тему, що могла б нас відволікти. Я уточнив:

— Це не поштар, це *поштарка*.

Вона кивнула, але якось розгублено, і запитала, чи я давав ключ поштарці. Я кивнув на знак згоди, бо раніше ніколи її не обманював. Я просто не мав на це причин.

— Навіщо ти це зробив? — запитала мама, тож я відповів їй:

— Стен. — А вона перепитала:

— Хто?

— Стен, наш швейцар. Іноді він бігає по каву, а я не хотів би пропустити жодної посилки, тож і подумав, що було б добре, якби Алісія...

— Хто?

— Алісія, поштарка. Якби вона мала ключі, то могла б заносити мої посилки одразу до нас додому.

— Але ж я не дозволяю тобі роздавати ключі незнайомцям.

— На щастя, Алісія не незнайомка.

— У нашій квартирі багато цінних речей.

¹ œuf! — яйце (*фр.*). Тут: гра слів, оскільки це слово схоже за вимовою з вигуком «Уф!».

— Я знаю. У нас багато чудових речей.

— Ти ж знаєш, іноді люди видаються хорошими на перший погляд, проте це враження може бути хибним. А що, якби вона щось поцупила?

— Вона цього ніколи не зробила б.

— А якби зробила?

— Але ж не зробила.

— Що ж, а ключі від своєї квартири вона тобі дала?

Мама, очевидно, дуже розлютилась на мене, хоч я і не розумів за що. Я ж не зробив нічого поганого. А якщо й зробив, то не знав, що саме було не так. І я точно зробив це ненавмисно.

Про всяк випадок я пересунувся поближче до бабусі та запитав маму:

— Навіщо мені ключі від її квартири?

Вона розуміла, що я ще більше замикаюся в собі, а я розумів, що вона мене зовсім не любить. Я знав, що насправді, якби у нас був вибір, то вона б радше їхала на *мій* похорон. Я подивився на люк лімузина і уявив, яким був світ до появи стель. Мені раптом подумалось: чи є у печері стеля, чи насправді там немає нічого, *окрім* стелі?

— Наступного разу порадься, будь ласка, зі мною, добре?

— Не злися на мене, — попросив я, потім перехилився через бабусю і декілька разів розблокував і заблокував замок на дверях.

— Я не злюсь на тебе, — відповіла мама.

— Анітрохи?

— Ні.

— Ти все ще любиш мене?

Чомусь мені здалось, що не варто було згадувати, що я зробив дублікати ключів для рознощика з «Піци-хат», для кур'єра зі служби доставки «UPS», а ще чудовим хлопцям із «Грінпісу», щоб вони могли залишати для мене статті про ламантинів та інших майже зниклих тварин, поки Стен п'є свою каву.

— Я люблю тебе так, як ніколи раніше.

— Мам?

— Так?

— Я хотів у тебе дещо запитати.

— Питай.

— Що ти там стискаєш у своїй сумці?

Вона витягла руку і розтиснула кулак. Нічого.

— Просто стискаю руку.

Хоча тепер і не час для таких слів, проте сьогодні вона була на-прочуд, просто неймовірно красивою. Я думав, як краще їй про це сказати, проте всі слова здавалися недоречними і невчасними. На ній був браслет, який я для неї зробив, і від цього я почувався на сто доларів. Я люблю робити для неї прикраси, бо це робить її щасливою, а робити маму щасливою — це ще один із моїх *raisons d'être*.

Тепер усе інакше, а раніше я просто марив тим, щоб очолити нашу сімейну ювелірну справу. Тато щораз повторював мені, що я занадто розумний для торгівлі. Це здавалось мені нісенітницею, бо ж тато точно був значно розумнішим за мене, а якщо я був, на його думку, занадто розумним для торгівлі, то тато вже *стовідсотково* був надто розумним для цього. Я сказав йому про це.

— По-перше, — відповів він мені, — я не розумніший за тебе, я просто більше за тебе знаю, і так сталося лише тому, що я набагато старший за тебе. Батьки завжди знають більше за дітей, а діти завжди розумніші за своїх батьків.

— За винятком, якщо дитина розумово відстала, — відповів я йому. Він промовчав. — Ти сказав «по-перше», то є ще «по-друге»?

— По-друге, якщо я такий розумний, то чому займаюсь торгівлею?

— І справді, — знітився я. А тоді мені спало на думку ще дещо: — Зачекай, але ж це не було б сімейною ювелірною справою, якби ніхто з нашої сім'ї цим не займався!

— Звичайно, було б, просто вона належала б іншій сім'ї.

Я запитав:

— Що ж, а що буде з нашою сім'єю? Ми відкриємо нову сімейну справу?

— Ми точно щось вигидаємо.

Я згадав свою другу поїздку в лімузині, коли Квартирант і я їхали викопувати порожню татову труну.

На вихідних ми з татом грали у чудову гру «Дослідницька експедиція». Іноді такі експедиції були доволі легкими, як-от коли тато попросив мене принести йому якусь річ із кожного десятиліття двадцятого століття. Я кмітливий, тож взяв і приніс йому камінь. А іноді експедиції були такими складними, що могли тривати декілька тижнів. Останнього разу тато просто дав мені мапу Центрального парку. Я запитав:

— І що?

- І все.
- Дай мені підказку.
- А хто сказав, що має бути якась підказка?
- Завжди є підказки.
- Це ні про що не говорить.
- І що, ніякої підказки?
- А може, відсутність підказки і є підказкою.
- Хіба таке можливо?

Він знизав плечима, наче не вловив суті мого запитання. Такі моменти я просто обожаю.

Весь день я провів у парку, шукаючи хоч якусь підказку, але проблема була в тому, що я не знав, що саме треба шукати. Я підходив до перехожих і запитував їх, чи знають вони щось, про що необхідно дізнатись і мені, бо іноді тато так планував наші експедиції, що мені потрібно було розмовляти з людьми довкола. Але всі, до кого б я не підходив, тільки здивовано на мене дивились, і в їхніх очах читалось явне «Що за?..». Я сподівався знайти підказку біля Резервуару¹. Прочитав навіть оголошення на всіх стовпах та деревах. Уважно вивчив описи всіх тварин у зоопарку. Я навіть вмовив людей із повітряними зміями скрутити свої мотузки, щоб я міг роздивитися зміїв зблизька, хоч я не дуже й вірив у те, що розгадка там. Але тато завжди був непередбачуваним. На свою біду, я не знайшов абсолютно нічого, хіба що відсутність підказки і була підказкою. Таке могло бути?

Того дня ми вечеряли глютенем генерала Цао², і я помітив, що тато їсть виделкою, хоч уміє вправно користуватися паличками.

– Зачекай! – вигукнув я і встав із-за столу. Я вказав на виделку в нього в руці: – Виделка – це підказка?

Тато лише знизав плечима, і для мене це означало, що я справді натрапив на слід. Я повторював подумки: «Виделка, виделка...» А тоді побіг у свою лабораторію і витяг металошукач із коробки в комірчині. Мені не дозволяють гуляти парком вночі наодинці, тому зі мною пішла бабуся. Я почав на розі Вісімдесят шостої вулиці й рухався

¹ Найбільша водойма Центрального парку.

² Веганська страва китайської кухні з протеїновим заміником курятини у кисло-солодкому соусі.

прямими лініями, наче був одним із тих мексиканців, які підстригають газони: я просто не мав права нічого проґавити. Я знав, що о цій порі літньої ночі голосно цвіркотять комахи, та я їх не чув через навушники. Ніщо навколо не існувало для мене, був тільки я і метал.

Щоразу, коли металошукач пищав голосніше, я просив бабусю по-світити мені ліхтариком. Тоді я одягав білі рукавички, діставав лопатку з набору для інструментів і починав обережно копати. Коли я щось помічав, то витягував пензлик, щоб струшувати землю, як справжній археолог. І хоч я перевірів лише невелику ділянку величезного парку, я викопав четвертак, жменьку канцелярських скріпок, ланцюжок до лампи, за який потрібно смикати, щоб її ввімкнути, а ще магніт на холодильник у вигляді суші, про які я знаю, хоча волів би назавжди забути. Я зібрав усі свої знахідки в рюкзак і позначив на карті місце, де я все це знайшов.

Удома я по черзі перевірів усі свої скарби в лабораторії під мікроскопом. Чого там тільки не було! Зігнута ложка, декілька гвинтиків, поіржавілі ножиці, іграшкова машинка, колечко для ключів, а ще зламані окуляри, які точно належали людині з дуже поганим зором.

Я зібрав усі свої знахідки і відніс їх татові, який саме читав «Нью-Йорк таймс» за кухонним столом, обводячи помилки червоною ручкою.

— Ось що я знайшов, — сказав я, зіштовхуючи зі столу нашого kota і ставлячи на те місце тацю зі скарбами. Тато подивився на мене і кивнув. Я не витримав і запитав: — Що тепер? — Він глянув на мене так, наче не мав найменшої уяви, про що я, і повернувся до читання. — Ти можеш мені підказати, чи я хоча б на правильному шляху? — Бакмінстер замуракував, а тато лише знизав плечима. — Але, тату, якщо ти мені нічого не казатимеш, як я взагалі коли-небудь знайду правильну підказку?

Він щось обвів у газеті й відповів:

— Подивись на це з іншого боку: як ти тоді зможеш помилитися?

Він встав із-за столу, щоб попити води, а я глянув, що саме він обводив у статті, бо ж від тата усього можна чекати. Стаття була про зникнення дівчини і про те, що всі підозрювали у вбивстві її коханця-конгресмена. Дівчину і справді знайшли мертвою через декілька місяців. Її тіло виявили у Род-Крик-парку, що у Вашингтоні, округ Колумбія, та до тієї пори минуло вже багато часу і нікому, окрім її батьків, не було до цього зникнення ніякого діла.

У зверненні, зробленому перед сотнею журналістів, що зібрались біля імпровізованого пресцентру в родинному домі зниклої, батько Леві розвіяв усі сумніви в тому, що його донька коли-небудь знайдеться. «Ми не припинимо пошуків, поки у нас не буде достатніх причин для цього, а саме, для повернення Чандри». Під час короткої пресконференції, що відбулась одразу після заяви батька, репортер із «*Ель Паїс*» запитав містера Леві, що саме він мав на увазі під «поверненням» — будь-яке повернення чи лише благополучне. Від надлишку емоцій містер Леві не зміг відповісти, і тому мікрофон перейшов до його адвоката. «Ми продовжуємо вірити і молитися за безпеку Чандри, і ми зробимо все в межах...»

Це не було помилкою, це була підказка для мене!

Я ходив до парку ще три ночі поспіль. Я викопав шпильку для волосся, і жменю монет, і креслярську кнопку, і вішалку, і дев'ятивольтну батарейку, і швейцарський армійський ніж, і маленьку рамку для фото, і ошийник собаки на прізвисько Турбо, і шматочок алюмінієвої фольги, і перстень, і бритву, і страшенно старий кишеньковий годинник, що зупинився о п'ятій тридцять сім, хоча не зрозуміло — ранку чи вечора. Проте я все одно не міг зрозуміти, що це все означало. Що більше я знаходив, то менше розумів, що відбувається.

Я розклав карту на кухонному столі й закріпив її кутики банками від «V8»¹. Крапки, що позначали місця моїх знахідок, нагадували зорі у Всесвіті. Я з'єднав їх, уявляючи себе справжнім астрологом, і придивився. Якщо примружити очі, як у китайців, то можна було помітити, що вони склалися у напис «крихкий». Крихкий? Що було крихким? Центральний парк? Природа? Речі, які я знайшов? Креслярську кнопку точно не назвеш крихкою. А зігнута ложка хіба крихка? Я все стер і з'єднав точки на карті по-іншому, і тепер вони зливалися у слово «двері». Крихкі? Двері? Мені спало на думку слово «porte», що з французької означає «двері». Тоді, звісно, я знову все стер і з'єднав крапки у слово «porte». Потім я подумав, що міг би зробити із крапок і слово «кіборг», і «качконіс», і «цицьки», і навіть «Оскар»

¹ «V8» (скор. від «8 Vegetables») — популярний у США сік, до складу якого входить вісім овочів.

можна було б зробити, якщо зятято намагатися уявити себе китайцем. Я міг з'єднати їх практично в будь-яке слово, а це означало, що я ні на крок не просунувся у своїх пошуках. І тепер мені вже ніколи не дізнатися, що саме я мав знайти. І це є ще однією причиною, чому я втратив сон.

Годі вже про це.

Мені не дозволяють дивитися телевізор, проте я можу брати напрокат документальні фільми, дозволені для мого віку, а ще можу читати все підряд. Моя улюблена книжка — «Коротка історія часу», хоч я її ще навіть не дочитав, бо математика мені неймовірно важко дається, а мама дуже неохоче мені з нею допомагає. Найбільше мені сподобався початок книги, де Стівен Гокінг розповідає про вченого, котрий читав лекцію про те, як Земля обертається навколо Сонця, а Сонце, своєю чергою, обертається навколо Сонячної системи, і все таке. А тоді одна жінка з останніх рядів підняла руку і сказала: «Усі ваші слова — нісенітниця. Насправді наш світ — це пласка тарілка, що тримається на спині велетенської черепахи». Тоді вчений запитав її, на чому ж стоїть сама черепаха. А жінка відповіла: «Черепаха стоїть на іншій черепасі, а та — іще на одній, і так до самого низу».

Я обожнюю цю історію, тому що вона доводить, до чого ж необхідними можуть бути деякі люди! А ще я просто люблю черепах.

Через декілька днів після того найгіршого дня я почав писати листи. Я не знаю, чому я це робив, проте від писання листів тягар на моєму серці ставав трохи легшим. Ненормальним було хіба те, що замість звичайних марок я використовував марки зі своєї колекції, серед яких були і доволі цінні екземпляри, тому іноді мені здавалося, що таким чином я просто намагався позбутися деяких речей. Перший лист я написав до Стівена Гокінга і використав марку із зображенням Александра Грета Белла.

Шановний містере Гокінг!

Чи можу я стати вашим протеже?

Із повагою,

Оскар Шелл

Я й не сподівався на його відповідь, тому що він — виняткова людина, а я абсолютно звичайний. Але одного дня, коли я прийшов додому, Стен простягнув мені конверт зі словами: «Вам лист!», голосом із

«Америки онлайн»¹, як я його навчив. Я пробіг сто п'ять сходинок до нашої квартири, забіг у свою лабораторію, заліз у комірчину, увімкнув ліхтарик, і тоді аж відкрив конверт. Листа, що був усередині, надрукували, а не написали від руки; звісно, бо ж Стівен Гокінг не може писати руками – він хворіє на боковий аміотропний склероз, про що мені, на жаль, давно відомо.

Дякую за вашого листа. Через те, що я отримую велику кількість листів, у мене немає змоги відповідати кожному особисто. Незважаючи на це, будьте впевнені, що я читаю та зберігаю всі листи із надією на те, що одного дня зможу гідно відповісти на кожен із них. А поки,
щиро ваш Стівен Гокінг

Я подзвонив мамі на мобільний.

– Оскаре?

– Ти взяла слухавку ще до гудків.

– Усе гаразд?

– Мені потрібен ламінатор.

– Ламінатор?

– Є одна неймовірно важлива річ, яку мені потрібно зберегти.

Тато завжди вкладав мене спати. Він умів розповідати найцікавіші у світі історії, а ще ми разом читали «Нью-Йорк таймс» і деколи наспівували «Я – Морж»², бо це була його улюблена пісня, хоча я не міг уторопати, про що вона, і це мене засмучувало. Найцікавішим було те, що читаючи разом газету, ми знаходили помилку майже у кожній статті. Іноді це були граматичні помилки, іноді – хибні географічні відомості, а часом статті просто не висвітлювали подію повністю. Я обожнював те, що мій тато був розумнішим за цілу «Нью-Йорк таймс» і те, що навіть крізь футболку можна було відчутти щокою волосся на його

¹ «Америка онлайн» («AOL», America online) – один із провайдерів Інтернету в США. Кожне нове повідомлення супроводжується словами «You've got mail!» («Вам лист!»).

² «I Am the Walrus» – авангардистська пісня «Бітлз» з алюзією на вірш Льюїса Керролла «Морж і тесля» з «Аліси в Задзеркаллі», у якій Джон Леннон об'єднав ідеї трьох пісень і, дізнавшись, що лірику «Бітлз» деякі вчителі пропонують до аналізу школярам, додав ще й рядок абракадабри.

грудях. І він завжди пахнув, ніби щойно поголився, навіть наприкінці дня. Поруч із ним мені було спокійно. І не треба було вигадувати нічого нового.

Коли тато вкладав мене в ліжко напередодні того дня, найжахливішого дня у світі, я запитав його, чи справді наш світ — це лише пласка тарілка на спині велетенської черепахи.

— Що, перепрошую???

— А хіба не тому наша Земля стоїть на місці, а не падає крізь галактику?

— Я справді зараз розмовляю з Оскаром Шеллом? Може, прибульці вкрали його мозок для дослідів?

— Ми ж не віримо в прибульців!

Тато сказав:

— Земля *падає* крізь галактику, і ти це добре знаєш, друже. Вона постійно падає у напрямку Сонця. У цьому вся суть руху по орбіті.

Тоді я запитав:

— Звичайно, я це знаю, але звідки береться гравітація?

Тато здивувався:

— Як це — звідки береться гравітація?

— Яка цьому причина?

— А хіба на все мають бути причини?

— Ні, звичайно.

— Це було риторичне запитання.

— Що це означає?

— Це означає, що я поставив його не для того, щоб почути відповідь, а для того, щоб підкреслити зміст своїх слів.

— Який зміст?

— Що не на все мають бути якісь причини.

— Але якщо немає жодних причин, то для чого тоді взагалі існує Всесвіт?

— Бо так складаються обставини.

— Тоді чому я твій син?

— Бо ми з мамою кохалися, і тоді моя сперма запліднила її яйцеклітину.

— Мене зараз знудить!

— А я ще вважав тебе дорослим!

— Тату, я просто не розумію, для чого ми існуємо. Не як саме, а для чого?

Я спостерігав, як блискавично снували думки в його голові, а тоді тато відповів:

— Ми існуємо, тому що існуємо. Так треба.

— *Що за?..*

— Ми можемо скільки завгодно уявляти собі інші далекі галактики, проте ми існуємо саме у цій.

Я розумів, *що* він хотів цим сказати, і не сперечався з ним, хоч і не зовсім погоджувався із його думкою. Тільки через те, що ти атеїст, не означає, що ти б не хотів знати, для чого існують речі навколо тебе.

Я ввімкнув свій короткохвильовий приймач і з татовою допомогою спромігся натрапити на трансляцію грецькою мовою — звучало дуже мелодійно. Ми не могли зрозуміти, про що говорять, а просто лежали, дивилися на флуоресцентні сузір'я на стелі та слухали.

— Твій дідусь говорив грецькою.

— Ти хотів сказати, *говорить* грецькою.

— Так, говорить, тільки вже не тут.

— А може, це саме його голос ми зараз слухаємо?

Газета вкривала нас, наче ковдра. На останній сторінці було фото тенісиста, який, мабуть, щойно виграв якийсь турнір, проте я так і не міг зрозуміти, сумним він був на цьому фото чи веселим.

— Тату?

— Що?

— Розкажи мені якусь історію.

— Добре.

— Тільки цікаву.

— Тобто не таку, як зазвичай?

— Так.

Я підсунувся неймовірно близько до нього, так що майже ткнувся носом йому в пахву.

— І ти мене не перебиватимеш?

— Я постараюсь.

— Бо так мені важче розповідати.

— А ще тому, що це дратує.

— Так, це дратує.

Понад усе я любив ці хвилини перед початком розповіді.

— Колись давно у Нью-Йорку був Шостий округ.

— Що таке округ?

— Хіба я не просив тебе не перебивати?

— Я знаю, проте я не розумію суті історії, якщо не знатиму, що таке округ.

— Це район. Або декілька районів.

— Добре, тоді якщо був Шостий округ, то які інші п'ять?

— Манхеттен, звісно, Бруклін, Квінс, Стейтен-Айленд і Бронкс.

— А я був у якихось із цих округів?

— Ти знову?

— Я ж просто хочу знати!..

— Одного разу ми їздили до Бронксу в зоопарк, це було декілька років тому. Пам'ятаєш?

— Ні.

— А ще до Брукліну, щоб подивитися на троянди у ботанічному саду.

— А у Квінсі я був?

— Не думаю.

— А у Стейтен-Айленді?

— Ні.

— То Шостий округ *справді* існував?

— Саме це я й намагався тобі розповісти!

— Вибач, більше жодних перебивань. Обіцяю.

Коли тато розповів історію до кінця, ми знову ввімкнули радіо і натрапили на французький говір. Я з насолодою вслухався в голос, бо він нагадував мені про нашу недавню відпустку, яку я понад усе хотів би повернути. Через якийсь час тато запитав мене, чи я сплю. Я сказав «так», бо знав, що тато не піде, поки я не засну, а я ж хотів, щоб він також відпочив перед завтрашнім робочим днем. Він побажав солодких снів, поцілував мене в чоло і пішов до дверей.

— Тату?

— Що, друже?

— Нічого.

Я почув його голос знову, коли прийшов зі школи наступного дня. Нас відпустили раніше через те, що сталося. Я анітрохи не панікував, бо тато і мама працювали в середмісті, а бабуся ніде не працювала, тож усі, кого я любив, мали бути у безпеці.

Я знав, що повернувся додому рівно о 10:22, бо часто зиркав на годинник. У квартирі було порожньо та тихо. Дорогою до кухні я ще встиг винайти тумблер на вхідні двері, який заводив би величезне колесо зі спицями у вітальні, а воно зачіпало б металеві зубці на стелі — і виходила б дуже гарна мелодія, на зразок «Латаючи дірку»

або «Я хочу сказати тобі»¹, і квартира б перетворювалась на величезну музичну скриньку.

Я погладив трохи Бакмінстера, щоб показати йому свою любов, і перевірів автовідповідач. На той час у мене ще не було мобільного, і коли ми йшли зі школи, Зуб пообіцяв подзвонити мені додому і повідомити, де саме ми зустрінемося: чи в парку, де він збирався показати мені декілька нових трюків на скейті, чи в закапелку аптеки, куди ніхто не заходить і де б ми спокійно розглядали журнал «Плейбой», хоча я був не в захваті від такої ідеї.

Повідомлення перше. Вівторок, 8:52. «Є хтось вдома? Алло? Це тато. Якщо ти там, візьми слухавку. Я намагався додзвонитися у офіс, проте ніхто не відповів. Слухай, дещо трапилось. Зі мною все гаразд. Вони просять нас залишитися на своїх місцях та чекати пожежників. Я впевнений, що все минеться. Я подзвоню ще раз, коли знатиму більше. Просто хотів сказати, що зі мною все добре, щоб ви не хвилювалися. Я ще зателефоную».

Було ще чотири повідомлення від нього: одне о 9:12, ще одне о 9:31, потім о 9:46, і останнє о 10:04. Я слухав їх знову і знову, і поки я намагався зрозуміти, що слід робити, або навіть, що я повинен думати або відчувати, телефон знову ожив.

На годиннику було 10:26:47.

Я подивився на визначник номера і зрозумів, що дзвонив тато.

---

¹ «Fixing a Hole», «I Want to Tell You» — пісні «Бітлз».